

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Eriksson contra Suediei*,
(cererea nr. 8919/80)

Hotărâre din 22 iunie 1989

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, întrunită în plen în conformitate cu articolul 50 din Regulamentul Curții, compusă din judecătorii:

dl R. Ryssdal, președinte,
dl J. Cremona
dl Thór Vilhjálmsson,
dna D. Bindschedler-Robert,
dl F. Gölcüklü,
dl F. Matscher,
dl J. Pinheiro Farinha,
dl L.-E. Pettiti,
dl B. Walsh,
Sir Vincent Evans,
dl R. Macdonald,
dl C. Russo,
dl R. Bernhardt,
dl A. Spielman,
dl J. De Meyer,
dl J.A Carrillo Salcedo,
dl N. Valticos,
dl S. K. Matens,
dl. I. Foighel,

și, de asemenea dl M.-A. Eissen, grefier și dl Pertzold, grefier adjunct,
după ce a deliberat în camera de consiliu, la 22-23 februarie și la 22-23 mai 1989,
pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această ultimă dată:

PROCEDURA

1. Curtea a fost sesizată de către Comisia Europeană a Drepturilor Omului („Comisia”), la data de 13 septembrie 1988 și de către Guvernul Regatului Suediei („Guvern”), la data de 8 noiembrie 1988, în termenul de trei luni prevăzut de fostele articolul 32 alin. 1 și articolul 47 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”). La originea cauzei se află o cerere (nr. 11373/35) formulată împotriva Regatului Suediei, prin care Comisia fusese sesizată în temeiul articolului 25 al Convenției europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”) de către o cetățeană A Suediei, dna Cecilia Eriksson, care acționa din partea sa și din partea fiicei sale Lisa Eriksson, la data de 7 decembrie 1984..

* Notă de la Grefier:

1. Cazul are numărul 11/1988/144/209. Primul număr indică poziția cazului pe lista cazurilor înaintate Curții în anul relevant, iar al doilea număr indică anul în care cazul a fost deferit Curții. Ultimele două numere indică, respectiv, poziția cazului pe lista cazurilor înaintate Curții de la înființarea acestuia și pe lista respectivelor cereri către Comisie.

Cererea Comisiei făcea trimitere la dispozițiile articolelor 44 și 48 și la declarația prin care Regatul Suediei a recunoscut jurisdicția obligatorie a Curții (articolul 46). Obiectul cererii înaintate de Guvern a fost obținerea unei decizii prin care să se stabilească, dacă în funcție de situația de fapt, statul pârât a încălcat exigențele instituite de Articolele 6, paragraful 1, 8 și 13, și de articolul 2 al protocolului nr. 1 al din Convenție.

2. Ca urmare a investigației desfășurate în conformitate cu regula 33 paragraful 3 (d) din Regulamentul Curții, reclamantii au decalarat cădoreau să participe la proceduri și au delegat avocatul care urma să le reprezinte (Regula 30).

3. Camera din șapte judecători care urma să se constituie, includea *ex officio* pe dna E. Palm, judecător ales din partea Suediei (articolul 43 din Convenție) și dl R. Ryssdal, președintele Curții (Regula 21§ 3 (b) din Regulamentul Curții). La 29 septembrie 1988, în prezența Grefierului, Președintele Curții a tras la sorți numele celorlați cinci membri, și anume, dna D. Bindschedler-Robert, Sir Vincent Evans, dl C. Russo, dl R. Bernhardt, și dl N. Valticos (articolul 43 *in fine* din Convenție și regula 21 § 4).

4. Domnul Ryssdal a preluat funcția de Președinte al Camerei (Regula 21§ 5). La 15 decembrie 1988, acționând prin grefierul adjunct, s-a consultat cu Agentul Guvernamental („Guvernul”) și Delegații Comisiei și avocatul reclamatelor și a decis că la această etapă depunerea memoriilor nu era necesară (regula 37 paragraful 1) și a fixat ca audierea în public să se înceapă la data de 20 februarie 1989 (regula 38).

La 16 ianuarie 1989, Grefierul a primit observațiile complementare ale reclamantelor în conformitate cu articolul 50 din Convenție și anumite documente relativ la procedura națională.

5. La 26 ianuarie 1989, Camera a decis de a renunța cu efect imediat la jurisdicția sa în favoarea Curții plenare (Regula 48).

7. În conformitate cu decizia Președintelui, la data de 22 februarie 1983 a avut loc audierea publică la Palatul Drepturilor Omului de la Strasbourg. Curtea a ținut înainte o ședință preliminară.

În fața Curții s-au prezentat:

(a) din partea guvernului

dl H. Corell, Ambasador,
Sub-Secretar pentru Afaceri Juridice și Consulare,
Ministerul Afaceri Externe

Agent

Dl L. Lindgren, consilier juridic
Ministerul Sănătății și al Afacerilor Sociale,

dl C.-H. Ehrencrona, consilier juridic,
Ministerul Afacerilor Externe,
dna I. Wetter, consilier juridic, Municipiul Lidingö,

Consilieri

(b) din partea Comisiei

Dna G. H. Thune,

Delegat

(c) din partea reclamantelor
dna S. Westerberg, avocat,

Avocat

Curtea a audiat declarațiile dlui Corell din partea guvernului, a dnei Thune, din partea Comisiei și a dnei Westerberg din partea reclamantelor, precum și răspunsurile la întrebările acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Dna Cecilia Eriksson și fiica ei, Lisa Eriksson, s-au născut respectiv în 1942 și la 24 februarie 1978, și sânt cetățeni ai Regatului Suediei. În ianuarie 1979, Cecilia Eriksson s-a căsătorit cu tatăl Lisei, iar în anuarie 1981 cuplul a mai avut un baiat, pe care l-au numit Jonas. Ei a divorțat în februarie 1986 și Cecilia a primit custodia asupra ambilor copii. Din luna martie 1978, Lisa locuia într-o familie adoptivă la Oskaratröm. Mama ei, la început a locuit în Köttkulla, nu departe de Ulriceham, iar în 1987 ea a trecut cu traiul la Köping.

A. Plasarea Lisei Eriksson în cutodia autorităților publice și eforturile depuse de mama ei în vederea ridicării custodiei.

8. La 23 martie 1978, Consiliul social al districtului sud (södra sociala distriktsnämnden) din Lidingö („Consiliul social”) a decis în baza articolelor 25 (a) și 29 din Legea din 1960 privind protecția copilului (barnavårdslagen 1960:97- „Legea din 1960”, a se vedea, în continuare, paragraful 36) plasarea Lisei sub tutelă autorităților publice pentru motivul condițiilor nesatisfăcătoare de care beneficia copilul acasă. Ea a fost plasată într-o familie adoptivă din Oskarström.

La acea epocă, mama ei, Cecilia Eriksson, se confrunta cu probleme de ordin personal. Ea fusese condamnată la paisprezece luni de privațiune de libertate pentru dosirea de obiecte furate și păstrarea drogurilor. Mai târziu, în timp își executa sentința în închisoare, Cecilia Eriksson s-a convertit în altă religie și, în prezent, este membru al congregației din Philadelphia (mișcarea penticostală).

9. În mai 1980 consiliul social a respins cererea introdusă de către Cecilia Eriksson privind anularea tutelei fiicei sale. Ea a depus recurs la tribunalul administrativ din Stockholm (länsrätten), care a fost respins la 22 octombrie 1981, iar la 11 martie 1982 un alt recurs ei la tribunalul administrativ de apel (kammarrätten) din Stockholm.

10. La 1 ianuarie 1982, condițiile de tutelă a autorităților publice asupra Lisei prevăzută de legea din 1960 au fost modificate în virtutea articolului 1 paragrafului 1 din legea din 1980, care conține prevederi speciale cu privire la protecția copiilor (lagen 1980:621 med särskilda bestämmelser om vård av unga – „legea din 1980”, a se vedea în continuare paragraful 36).

11. În martie 1982, Cecilia Eriksson a sesizat din nou consiliul social, solicitând ridicarea custodiei asupra fiicei ei. De asemenea, ea a solicitat autorizarea de a se întâlni cu Lisa la căminul ei din Köttkulla. Ambele cereri au fost respinse și Cecilia Eriksoon a făcut recurs la tribunalul administrativ districtual.

La 3 noiembrie 1982, tribunalul a respins recursul cu privire la problema custodiei, din moment ce nu au fost întreținute suficiente contacte preparatorii între Lisa și părinții ei naturali; el a deferit întrebarea cu privire la vizite Consiliului social spre re-examinare. Cecilia Eriksson a depus recurs la tribunalul administrativ de apel.

B. Ridicarea custodiei publice - interzicerea transferului copilului din familia adoptivă și reglementarea vizitelor

12. Oricum, la 21 ianuarie 1983, consiliul social a stabilit că nu mai existau motive pentru a menține custodia în conformitate cu legea din 1980 și a decis:

(a) ca, începând cu data de 15 februarie 1983, custodia asupra Lisei să fie ridicată în conformitate cu articolul 5 paragraful 1 din legea din 1980;

(b) să interzică părinților naturali până la emiterea unui ordin, în virtutea articolului 28 din legea din 1980 privind serviciile sociale (socialtjänstlagen 1980: 620, a se vedea în continuare paragraful 42) să o transfere pe Lisa din familia adoptivă (flyttningsförbud);

(c) să invite clinica psihiatrică pentru copii și adolescenți din Halmstad (barn-och ungdomspsykiatriska kliniken „clinica psihiatrică”) să prezinte recomandări cu privire la contactele Lisei cu părinții ei naturali, ținând cont de faptul că scopul de lungă durată a era ca Lisa să se întoarcă la casa părinților ei.

(d) ca aceste recomandările să conțină de asemenea și opinia clinicii de psihiatrie vizavi de propunerea de a permite Lisei să stea cu părinții ei naturali în timpul vacanței de vară;

(e) ca contactele între părinții naturali și Lisa să înceapă cu o întâlnire până la 1 martie 1983, la care să participe cel puțin unul din părinții adoptivi și, de asemenea, o altă persoană.

Interdicția asupra plecării s-a bazat, printre altele, pe cinci certificate medicale emise de clinica de psihiatrie și semnate de dna Essving-Levay, medic licențiat, și dna Gulli Tärn, curator. Potrivit acestor certificate, Lisa era profund atașată de familia sa adoptivă și transferul ei în casa părinților naturali ar pune în pericol dezvoltarea ei mintală și a sănătății.

13. În aceste circumstanțe, tribunalul administrativ de apel nu a depistat nici un motiv pentru a continua examinarea cauzei (a se vedea paragraful 11).

14. La 24 februarie 1983, clinica de psihiatrie a emis un nou certificat, semnat de aceleași persoane, care prescria o vizită trimestrială. De asemenea, în certificat se atenționa faptul că era prematur ca Lisa să stea împreună cu părinții ei pe parcursul verii. Recomandările s-au bazat pe evaluarea că copilul trebuie să stea cu părinții lui adoptivi și să nu fie transferat la părinții săi naturali în viitorul apropiat.

La 31 martie 1983, consiliul social a decis că Cecilia Erikson trebuie să beneficieze de dreptul de a-și vizita fiica în casa părinților adoptivi o dată în trimestru.

C. Prima serie de proceduri împotriva interdicției de transferare

15. Cecilia Eriksson, reprezentată de către un consilier juridic, a făcut recurs la tribunalul administrativ districtual din Stockholm împotriva deciziei consiliului social de a dispune o interdicție asupra transferului copilului, revendicând anularea acesteia sau, ca alternativă, limitarea ei în timp. În timpul audierii desfășurate la 13 septembrie 1983, tribunalul a audiat mărturiile dnei Essving-Levay, tatălui natural al Lisei și ale unui expert din partea prefecturii (länsstyrelsen). Prefectura, de asemenea, a prezentat un aviz scris, care conținea următorul pasaj:

„Prefectura consideră că Lisa trebuie să rămână în casa părinților adoptivi. În opinia prefecturii, această propunere corespunde prevederilor articolului 28 din legea privind serviciile sociale

relativ la interzicerea transferării. În prezent, Lisei îi este destul de dificil să-și continue viața, fiind conștientă de faptul că ea nu este propriul copil al părinților ei adoptivi și de pericolul că ar putea fi forțată în orice moment să părăsească unicul loc sigur pe care-l cunoaște. Experiența demonstrează că, pe parcursul anilor, Lisa va deveni tot mai curioasă să afle despre părinții ei naturali și despre propria origine. Numai atunci ea va fi suficient de matură pentru a face primii pași spre reunificarea familiei. Prefectura consideră că, până la acel moment, transferul la părinții naturali ar fi în conflict cu interesele copilului.

16. Consiliul social a prezentat tribunalului administrativ districtual un alt certificat medical eliberat de clinica psihiatrică. Acest certificat, datat 7 septembrie 1983 și semnat de aceleași persoane ca și cele precedente, declara, printre altele, că Lisa trebuie să rămână în casa părinților adoptivi și că transferul ei ar supune unui risc considerabil sănătatea ei mintală.

17. La 10 octombrie 1983, tribunalul districtual administrativ a acceptat recursul parțial: el limita până la 31 martie 1984 valabilitatea interdicției asupra retragerii copilului. Curtea s-a bazat, printre altele, pe următoarele motive:

Contactele părinților naturali cu Lisa au devenit mai frecvente numai pe parcursul ultimilor două luni, grație asistenței dnei Essving-Levay. Astfel, în 1982 Lisa s-a întâlnit cu părinții ei în iunie și august la Hamstad, în septembrie la Köttkulla și în noiembrie la Oskarström. Lisa s-a întâlnit cu mama ei cu câteva ocazii în decursul anului 1983, ultima întâlnire a avut loc la 25 august la Oskarström, unde a venit și fratele ei, Jonas. Ceea ce a fost stabilit cu privire la atmosfera întâlnirilor sugerează faptul că frecvența redusă a întâlnirilor nu se explică numai prin comportamentul Ceciliei Eriksson. Părinții adoptivi și, de asemenea, atitudinile altor persoane implicate în problema transferului Lisei au avut probabil o influență importantă. În câteva opinii/avize scrise și în timpul audierii în fața tribunalului, dna Essving Levay și-a exprimat opinia că tratamentului psihiatric administrat Lisei a urmărit scopul principal de ameliorarea a contactelor între ea și părinții ei naturală și nu de promovare a transferului imediat al copilului. În același timp, a fost evidențiat faptul că tratamentul psihiatric al copilului se bazează pe avizul dnei Essving- Levay conform căruia Lisa trebuie să rămână în casa părinților adoptivi. În final, trebuie de menționat faptul că adoptând decizia în litigiu, consiliul social a declarat că transferul Lisei trebuie să constituie obiectivul său de lungă durată în materie.

Lisa a început să locuiască în casa părinților adoptivi la puțin timp după nașterea sa. Evident, acum, la vârsta de cinci ani, ea este profund atașată de această casă și de părinții ei adoptivi. Ea s-a întâlnit rar cu părinții ei naturali. Prin urmare, se consideră că transferul Lisei la părinții ei naturali ar supune unui pericol considerabil sănătatea ei. Oricum, s-a stabilit, printre altele, datorită depozițiilor dnei Essving-Leavy, că Lisa este un copil de cinci ani normal dezvoltată cu capacități intelectuale mai înalte de nivelul mediu. Aceasta și alte circumstanțe crează o probabilitate suficient de mare ca transferul Lisei – în orice caz după anumite contacte preliminare cu părinții ei naturali- ar provoca numai o perturbare pasageră în dezvoltarea ei. În final, tribunalul districtual administrativ a concluzionat în speță că decizia atacată trebuie să fie limitată în conformitate cu cea de-a doua cerere a Celilei Eriksson. În consecință, interzicerea transferului copilului poate fi, în decursul unei perioade de timp clar delimitate, utilizată cu scopul de a consolida relațiilor între Lisa și părinții ei”.

18. Consiliul social a introdus un recurs la tribunalul administrativ de apel din Stockholm, reclamând dispunerea unei interdicții de durată nelimitată. Cecilia Eriksson, fiind reprezentată de un avocat, a solicitat anularea interdicției sau, ca alternativă, confirmarea hotărârii tribunalului districtual administrativ.

19. Tribunalul administrativ de apel a ținut o ședință la care au depus depoziții dna Essving-Levay și mama adoptivă a Lisei. La solicitarea tribunalului, Direcția națională pentru sănătate și protecție socială (socilastyrelsen) și-a prezentat, la 13 februarie 1984, opinia privind pericolul la care ar putea fi expusă Lisa în cazul transferului din casa părinților adoptivi. Ea declară, printre altele, următoarele:

„Cât privește evaluarea din perspectiva psihiatriei copilului, a fost notat faptul că clinica psihiatrică și-a exprimat în termeni clari opinia că Lisa nu trebuie să părăsească casa părinților ei adoptivi. Direcția națională pentru sănătate și protecție socială consideră acest aviz justificat, dat fiind că este bazat pe cunoașterea etapelor de dezvoltare și a necesităților copiilor, aplicabil la cazul special al Lisei.

În opinia direcției naționale pentru sănătate și protecție socială, schimbarea persoanelor responsabile pentru creșterea unui copil întotdeauna constituie o ingerință gravă și nu trebuie aplicată decât dacă există motive solide, spre exemplu dacă copilul nu este îngrijit bine acolo unde locuiește. Cercetările în domeniul psihologiei copilului și experiența clinică demonstrează că separarea poate aduce prejudicii grave condiției mintale a copilului. În speță, Lisa, care la moment are șase ani, a locuit de la o vârstă foarte fragidă în casa actuală a părinților adoptivi, unde ea s-a dezvoltat bine împreună cu adulții față de care este atașată. Ea trece print-o etapă foarte importantă de dezvoltare și încă nu a atins vârsta și maturitatea necesară pentru a lua decizii în mod independent. Ea nu trebuie plasată în situația de a face alegeri de acest fel. În pofida eforturilor depuse, Lisa nu a avut contacte regulate cu părinții ei naturali. Din dosar rezultă că tatăl copilului nu a participat la nici una din întâlnirile cu părinții adoptivi, care au fost organizate pe parcursul anului 1983. El nu a văzut-o pe Lisa din 1982.

În acest caz au apărut noi fapte care schimbă tabloul vieții de familie a părinților naturali. Documentele primite de la tribunal indicau numai că reabilitarea părinților a decurs bine. În urma unei conversații telefonice cu directorul social din Ulriceham întreținute la 17 ianuarie 1984, s-a aflat că tatăl natural și-a pierdut serviciul și a început să consume din nou alcool. El a fost condamnat pentru conducerea vehiculului în stare de ebrietate și a fost privat de permisul de conducere. Postul mamei de dădacă este temporar, doar pentru perioada în care angajatul permanent se află în concediu de maternitate. Oricum, nici o critică nu este adusă împotriva mamei vizavi de serviciul ei.

Direcția națională a sănătății și protecției sociale consideră că, ținând cont de circumstanțele cauzei și în cazul în care Lisa va fi transferată din casa părinților adoptivi, ea va fi supusă unui risk considerabil de a prejudicia sănătatea mintală și dezvoltarea ei. Prin urmare, este important ca ea să rămână în casa părinților adoptivi. Direcția stabilește că dispozițiile articolului 28 din legea privind serviciile sociale sânt aplicabile. Oricum, ea consideră că securitatea Lisei din perspectiva juridică trebuie să fie reglementată pentru viitor. Respectiv, ținând cont de schimbarea condițiilor de viață a părinților naturali, consiliul social trebuie să examineze dacă legea din 1980 este din nou aplicabilă. Consiliul social poate, de asemenea, examina posibilitatea solicitării transferului custodiei la părinții naturali în conformitate cu capitolul 6, articolul 8 din codul părintesc (förlädrabalken, a se vedea paragraful 50)”.

20. La 6 martie 1984, tribunalul administrativ de apel a amendat hotărârea tribunalului administrativ districtual fixând termenul interdicției asupra transferului până la 30 iunie 1984. Hotărârea sa se bazează în special pe următoarele motive:

„Ancheta nu a evidențiat nimic care ar putea pune la dubii aptitudinea Ceciliei Eriksson de a avea grijă de copii. Fratele mai mic al Lisei locuiește în casa Ceciliei, unde în calitate de gardian al copiilor în serviciul municipal, ea de asemenea îngrijește de un alt copil.

La 31 martie 1983, consiliul social a decis că Cecilia Eriksson trebuie să aibă dreptul de a vizita fiica ei în o dată în două luni în casa părinților adoptivi. La audierea în fața tribunalului administrativ de apel s-a constatat că unul sau mai mulți reprezentanți ai consiliului social erau prezenți la întâlnirile sporadice organizate de consiliu și că Cecilia niciodată nu a beneficiat de posibilitatea de a petrece timp cu Lisa și că mama adoptivă nu a considerat a fi prea devreme de a comunica Lisei că persoana care o vizita era mama ei. Deocamdată, Cecilia Eriksson nu a fost autorizată de a se întâlni cu Lisa în propria ei casă.

Tribunalul administrativ de apel a analizat situația astfel. Mai mult de un an a trecut de la adoptarea deciziei de către consiliul social de a suspenda custodia dispusă în virtutea legii din 1980 și de a promova reunificarea Lisei și părinților ei naturali. Investigarea cazului nu a sugerează că Cecilia Eriksson nu a acceptat directivele consiliului social privind vizitele ei organizate în această perioadă. Tribunalul administrativ de apel constată că măsurile preparatorii adoptate de către consiliul privind transferul Lisei, în mod evident nu a fost prevăzute pentru a promova condițiile de reunificare într-o manieră apreciabilă. În prezent, în ceea ce privește transferul copilului la părinții naturali, se poate considera că situația nu s-a schimbat pe parcursul acestui an. Lisa în continuare nu știe că persoana care o vizitează în casa părinților adoptivi este, de fapt, mama ei. Conform informației furnizate tribunalului administrativ de apel în timpul dezbaterilor, antagonismul depistat de tribunalul administrativ districtual între mama adoptivă și Cecilia Eriksson continuă să persiste. Cu toate acestea, tribunalul consideră că un astfel de antagonism nu constituie în mod necesar un obstacol absolut la aplicarea unor măsuri preliminare active privind transferul copilului.

Este incontestabil faptul că un eventual tranfer al Lisei la părinții ei naturali fără măsuri preliminare poate expune unui pericol considerabil sănătatea ei. Cecilia Eriksson a declarat că este conștientă de acest pericol și că ea nu dorește să ia copilul acasă pentru totdeauna până nu va exclus orice pericol. În lumina ansamblului elementelor depistate, tribunalul administrativ de apel oricum decide că interdicția provizorie asupra transferului este justificată. Ținând cont de elementele stabilite, este rezonabil de a limita durata interdicției asupra transferului. Măsurile preparatoare adoptate până în prezent nu par a fi suficiente pentru a permite transferul copilului în termenul limită prevăzut de tribunalul administrative districtual. Tribunalul administrativ de apel stabilește că este nevoie de mai mult timp pentru măsurile preparatoare înainte ca interdicția asupra transferului să fie suspendată; el consideră că consiliul social, urmărind realizarea obiectivului de a reuni copilul și părinții naturali, va încerca cât de curând posibil noi posibilități și își va intensifica eforturile în acest sens.”

21. Atât Cecilia Eriksson, fiind asistată de un avocat, cât și consiliu social au depus recurs la Curtea Administrativă Supremă (regeringsrätten). Mai târziu, dna Eriksson și-a retras apelul.

22. La 11 octombrie 1984, Curtea Administrativă Supremă a dat câștig de cauză Consiliului, confirmând decizia din 21 ianuarie 1983, conform căreia interdicția urma să fie valabilă până la următorul ordin.

Curtea a justificat hotărârea sa după cum urmează:

„În termenii articolului 28 din legea privind serviciile sociale, consiliul social districtual poate, în interesul copilului, să interzică curatorului să transfere un copil din familia adoptivă, dat fiind că aceasta ar crea un risc considerabil de a aduce prejudicii sănătății mintale și psihice a copilului. Când un copil este plasat într-o familie adoptivă, în mod normal scopul urmărit ar trebuie să fie reunirea copilului cu părinții săi. Interdicția impusă în conformitate cu articolul 28 din legea cu privire la serviciile sociale trebuie să fie considerată a fi o măsură provizorie, va fi menținută până

la apariția unui moment oportun pentru retragerea copilului din familia adoptivă fără a atrage după sine efectele dăunătoare enumerate în acest articol.

Pentru a dispune o interdicție asupra transferului trebuie să se țină cont de vârsta copilului, etapa de dezvoltare, caracterul și relațiile afective, perioada în care copilul a fost îngrijit de o altă persoană decât părinții naturali, condițiile de trai curente și de perspectivă, și de contactele copilului cu părinții în decursul perioadei de separare.

Din moment ce Cecilia Eriksson și-a retras apelul împotriva hotărârii tribunalului administrativ de apel, Curtea Administrativă Supremă trebuie să stabilească dacă interzicerea transferului va rămâne în vigoare până la următorul ordin, așa cum a fost preconizat de către consiliul social, sau va fi limitată în timp în conformitate cu revendicarea mamei.

Problema duratei interdicției retragerii trebuie examinată în lumina pericolului la care este expusă sănătatea psihică sau mintală a copilului în cazul în care acesta este separat de familia lui. Dacă la momentul dispunerii interdicției, se poate estima cu suficientă certitudine că un astfel de pericol va dispărea după a dată anumită, când anumite măsuri au fost deja adoptate sau au produs deja efecte, interdicția trebuie să fie limitată până la această dată. Oricum, în cazul în care nu s-a hotărât când copilul ar putea fi transferat la părinți fără a cauza un risc care nu trebuie neglijat, interdicția trebuie să fie valabilă până la emiterea unui ordin nou și problema transferului trebuie să fie examinată din nou la etapa când riscul de a prejudicia sănătatea copilului ar putea fi evaluat mai eficient. Indiferent de durata interdicției, consiliul social este obligat să asigure adoptarea fără întârziere a măsurilor adecvate în vederea reunirii părinților cu copilul. În conformitate cu cele expuse anterior, astfel de măsuri sânt solicitate în special atunci când Consiliul justifică necesitatea dispunerii unei interdicții până la următorul ordin. În caz contrar, există un pericol mare că copilul să devină, între timp, profund atașat de familia pe care trebuie s-o părăsească.

Eforturile de a stabili o relație între Lisa și părinții ei naturali, care deja au început cu trei ani în urmă, conform documentelor anexate la dosar, nu au depășit etapa întâlnirilor ocazionale în prezența familiei adoptive și în mod general, în conformitate cu directivele consiliului social, de asemenea în prezența unei terțe persoane. Întâlnirile au fost marcate de antagonismul între membrii celor două familii, și atât anterior cât și posterior, Lisa care pare a fi realizat numai mai târziu cine sânt părinții ei naturali, a dat niște semne de neliniște și de tensiune psihologică. Probele privind intensitatea reacțiilor Lisei demonstrează în mod clar că o perioadă mai lungă de timp decât cea dispusă de instanțele inferioare este necesară înainte de a efectua transferul. Din moment ce nu au fost adoptate măsuri adecvate, la moment nu există nici o bază pentru stabilirea unei date posibile pentru efectuarea transferului fără a prejudicia sănătatea mintală a Lisei. Prin urmare, interdicția asupra transferului va rămâne în vigoare până la următorul ordin.”

D. A doua serie de proceduri împotriva interzicerii transferului

23. La 28 noiembrie 1984, Cecilia Eriksson a solicitat consiliului social de a-i oferi din nou custodia asupra Lisei. Această cerere a fost respinsă la 18 ianuarie 1985 pentru motivul că riscul la care este expusă sănătatea mintală a copilului în rezultatul retragerii din familia adoptivă ar fi similar cu cel cauzat de hotărârea Curții Administrative Supreme pronunțată la 11 octombrie 1984 (a se vedea paragraful 22).

24. Dna Eriksson a depus recurs la tribunalul administrativ districtual. Ea a solicitat anularea interdicției asupra transferului și restituirea copilului în conformitate cu regulile stipulate în capitolul 21 din codul părintesc (a se vedea, în continuare, paragrafele 46- 49). La 8 octombrie 1985, ea și-a retras recursul și, în rezultat, curtea a scos cazul de pe rol la 23 octombrie.

25. Potrivit Ceciliei Eriksson, motivul retragerii recursului a fost următorul. Consiliul social a notificat-o prin intermediul unei echipe de psihologi, la care consiliul a apelat în ianuarie 1985 pentru a soluționa problema contactelor ei cu Lisa, că atâta timp cât ea va continua să intenteze acțiuni în materie, ea nu va beneficia de posibilitatea de a se întâlni cu fiica sa individual, ceea ce ar deveni posibil de organizat o dată în două săptămâni dacă ea se desitează de acțiune. Fiind conștientă de faptul că o condiție importantă pentru reunirea ei cu Lisa era contactul frecvent, aceasta a constituit motivul desistării.

Guvernul contestă aceste afirmații. Potrivit lui, Cecilia Erikson, în timpul unei convorbiri telefonice cu un funcționar al serviciului protecției sociale din 7 noiembrie 1985, a negat faptul că ar fi primit astfel de informații și a declarat că avocatul ei „a exagerat mult” când a comparat situația în cauză cu șantaj. Cu toate acestea, guvernul recunoaște că psihologii i-au explicat Ceciliei Eriksson că întâlnirile vor fi facilitate în cazul în care Lisa nu va fi expusă pericolului de a fi forțată să se întoarcă la mama ei în rezultatul procedurii suspendate.

E. Refuzul consiliului social de a se propunța asupra problemei vizitelor

26. La 6 august 1985, anterior retragerii recursului său, Cecilia Eriksson a înaintat consiliului social o cerere, solicitând autorizarea de a-și vizita fiica o dată în două săptămâni. La 16 august, consiliul a hotărât „să nu adopte la moment nici o decizie cu privire la autorizarea vizitelor și frecvența vizitelor”. Consiliul a subliniat faptul că nu poate furniza nici o indicație privind căile de recurs în absența unei dispoziții legale care i-ar permite să se pronunțe în materie. .

F. A treia serie de proceduri împotriva înțezicării transferării.

27. La 15 ianuarie 1987, Cecilia Eriksson a înaintat o altă cerere consiliului social solicitând ridicarea interdicției de rețagere. La 13 martie 1987, consiliul a decis să examineze consecințele unei astfel de măsuri pentru Lisa.

28. La 21 mai 1987, clinica psihiatrică a prezentat consiliului social un raport semnat de către dna Essving-Levay și de către un psiholog recunoscut, dna Anne Christiansson, care conținea următorul fragment:

„Cum, în opinia dumneavoastră, va reacționa Lisa la un eventual transfer în familia Ceciliei? Ea va regresa. Există un pericol major ca copilul va regresa în așa măsură încât să piardă contactul cu realitatea, cu alte cuvinte să de vină psihopată, o stare care este extrem de dificil de tratat și este pasabilă de a deveni permanentă. Printre altele, ea se va închide în sine și nu se va adapta la mediul înconjurător. Ea nu va fi capabilă să frecventeze școală din moment ce va fi preocupată de neliniștea și haosul din interior. Ea va percepe transferul ei din familia adoptivă ca o trădare profundă din partea lor. Pronosticul nostru pesimist se bazează pe elementele și reacțiile Lisei care s-au evidențiat în timpul terapiei. Lisa este vulnerabilă, lipsită de încredere și nu dispune de resurse mintale adecvate pentru a face față separării. Conversațiile întreținute cu ea pe parcursul acestui an au avut un caracter înfrigorant. Ea spune că nu dorește să trăiască dacă va fi obligată să locuiască cu Cecilia. Pe parcursul a mai multor ani, ea a trăit cu frica de a fi separată de familia sa adoptivă de către Cecilia.

În opinia noastră, Lisa trebuie să rămână cu familia ei adoptivă pentru totdeauna. Dacă Lisa va fi separată de ei și va fi obligată să locuiască cu Cecilia, există riscul ca sănătatea ei să fie afectată în mod irevocabil, la care se adaugă pericolul la care se expune viața copilului.

29. La 5 iunie 1987, consiliul social a decis să nu anuleze interdicția de transferare. Cecilia Eriksson a făcut recurs la tribunalul administrativ districtual din Stockholm. Recursul ei a fos

însoțit de o cerere de a-i restitui imediat al copilul în conformitate cu capitolul 21, articolul 7 din codul părintesc (a se vedea în continuare paragraful 49).

30. După audierea din 26 august 1987, tribunalul administrativ districtual a decis să desemneze în calitate de expert (sakkunnig) un psiholog care nu a participat la anchetele anterioare. Decizia instanței cuprinde/conține următoarele observații:

„Problema cu care se confruntă tribunalul este că legea în vigoare nu reflectă suficient recentele principii fundamentale care sânt în mod general recunoscute în științele de medicină și de comportament, și anume că un copil aflat în situația Lisei trebuie transferat părintelui chiar dacă acesta este tutorele copilului. Semnificația adevărată a lefii, în special așa cum este interpretată în anumite decizii adoptate de instanțele superioare, este că există un nivel foarte înalt de toleranță față de suferință și riscurile la care poate fi expus un copil fiind transferat părintelui pentru cu scopul de a facilita contactele părintelui cu copilul sau pentru a transferării definitive a copilului la părinte. Aceste niveluri pot fi reduse în cazul în care riscul la care este expusă ulterior sănătatea și dezvoltarea copilului după reunire este estimat ca fiind grav și/sau posibil durabil. Această apreciere juridică trebuie de asemenea să țină cont și de starea dănatății copilului înainte de reunire. Tribunalul consideră a fi corect de a afirma că dreptul părinților de a crește și a îngriji de copii lor este în continuare recunoscut de legea în vigoare într-o măsură mai mare decât de științele moderne de medicină și comportament, care se preocupă în exclusivitate de bunăstarea copilului. De aceea, la examinarea dosarului tribunalul trebuie să stabilească un echilibru între dreptul Ceciliei Eriksson de a locui și de a crește propriul copil și riscurile la care pot fi expuse ulterior sănătatea și dezvoltarea Lisei în cazul satisfacerii cererilor legitime ale Ceciliei Eriksson.”

31. Atât recursul împotriva interdicției de transferare cât și cererea înaintată în virtutrea dispozițiilor codului părintesc au fost respinse de tribunalul administrativ districtual la 15 1988.

În deciziile sa tribunalul a declarat, printre altele:

„În opinia tribunalului, este evident faptul că cerințe înalte trebuie impuse consiliului social atunci când trebuie adoptate măsuri pentru a facilita întâlnirile Ceciliei cu Lisa cu scopul de a pregăti terenul pentru reunire. Prin urmare, contactele tensionate care au existat între persoanele implicate, autoritățile și personalul responsabil pentru terapie nu constituie o scuză. Pasivitatea este, spre exemplu, demonstrată de faptul că consiliul nu a luat măsuri adecvate vizavi de relațiile nesatisfăcătoare între Cecilia Eriksson și Söderling-Gard (un consultant de familie angajat de către consiliul social). Söderling-Gard și-a exprimat opinia că copilul nu trebuie reîncredințat reclamantei și a fost angajată cu scopul de a o convinge pe Cecilia Eriksson de acest fapt...”

Este remarcabil faptul că, în aceste circumstanțe, de care consiliul trebuia să fie conștient cu mult timp înainte, Consiliul nu a adoptat nici o măsură pentru a asigura ca Söderling-Gard să se comporte în conformitate cu hotărârea Curții Administrative Supreme sau să angajeze o altă persoană în acest scop.

Consiliul nu a adoptat măsuri active pentru a promova în mod eficient accesul și reunificarea. Astfel, consiliul dimpotrivă a contribuit la reducerea posibilităților de suspendare a interdicției de transferare. În rezultatul pasivității relative a consiliului interdicția transferului a devenit mai curând auto-executorie.”

32. Apelul depus de Cecilia Eriksson împotriva hotărârii tribunalului administrativ districtual la tribunalul administrativ de apel a fost respins printr-o hotărâre adoptată la 31 octombrie 1988. La

9 decembrie 1988, Curtea Supremă Administrativă a respins cererea reclamantei de a autoriza recursul împotriva hotărârii din urmă.

G. Solicitarea transferului din custodie la părinții adoptivi

33. Consiliul social a intentat o acțiune în fața tribunalului de prima instanță (tingsrätten) din Sjuhäradsbygden solicitând ca custodia Lisei să fie transferată părinților adoptivi în conformitate cu dispozițiile capitolului 6, articolul 8 din codul părintesc (a se vedea în continuare paragraful 50). Tribunalul s-a întrunit în ședință la 10 octombrie 1987, după care a dispus ca consiliul social competent să –și formuleze opinia. De asemenea, tribunalul a respins cererea consiliului social de a emite un ordin provizoriu prin care să se dispună transferul custodiei copilului părinților adoptivi până la adoptarea deciziei definitive.

H. Detalii privind contactele între reclamanți

34. Pe parcursul întregii perioade în care Lisa a fost luată în custodia publică, din 1987 până în 1983, Lisa s-a întâlnit cu Cecilia Eriksson de opt ori/ în total au fost organizate opt întâlniri între Lisa și Cecilia Eriksson.

35. Ulterior și până în septembrie 1987, mama și fiica s-al întâlnit cu 29 (potrivit guvernului) sau 25 (potrivit Ceciliei Eriksson) ocazii diferite, după cum urmează: șase în 1983, cinci în 1984, cinci în 1985, nouă în 1986 și cel puțin patru în 1987 (potrivit guvernului). Cecilia Eriksson a afirmat că din numărul total de întâlniri numai patru, cu durata de două ore fiecare, nu au fost supravegiate de către părinții adoptivi și/sau de reprezentanții protecției sociale.

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

A. Lega cu privire la serviciile sociale din 1982 și legea din 1980 care conținea dispoziții speciale privind protecția adolescenților.

36. Începând cu 1 ianuarie 1982, regulile fundamentale cu privire la responsabilitatea autorităților publice față de adolescenți sunt enunțate în legea cu privire la serviciile sociale. Această lege conține dispoziții privind măsurile de încurajare și preventive adaptate cu acordul persoanelor vizate. Deciziile adoptate în virtutea legislației anterioare, legea din 1960, și care erau încă în vigoare către data de 31 decembrie 1981, au fost considerate a fi decizii adoptate în conformitate cu noua legislație, atât legea cu privire la serviciile sociale cât și legea din 1980.

1. Custodie obligatorie

37. În cazul în care părinții nu acceptă măsurile necesare, legea din 1980 permite dispunerea custodiei obligatorii.

Conform articolului 1, paragrafele 1 și 2 din această lege:

„Orice persoană care încă nu au atins vârsta de 18 ani poate beneficia de asistența autorităților în virtutea prezentei legi, dacă se poate presupune că îngrijirea necesară nu poate fi asigurată adolescentului făcând acordul persoanei sau a persoanelor în grijă cărora se află el, precum și în cazul unui adolescent de cincisprezece ani sau mai mult, cu acordul acestuia.

Un adolescent poate beneficia de protecție dacă:

1. sănătatea sau dezvoltarea lui este expusă pericolului din cauza lipsei îngrijirii sau a unei alte circumstanțe caracteristice familiei sale, sau

2. adolescentul își pune în pericol grav sănătatea și dezvoltarea sa prin abuzul de agenți/ mediu, factor care formează obiceiurile, un comportament criminal sau oricare alt comportament comparabil.”

38. Promovarea unei dezvoltări favorabile a adolescenților constituie în primul rând responsabilitatea fiecărui municipiu. În acest scop, fiecare municipiu dispune de un consiliul social, compus din membri nespecialiști care sânt asistați de un grup de lucrători calificați ai serviciului protecției sociale.

39. Dacă consiliul social consideră necesar a lua un copil în custodie, în conformitate cu dispozițiile legii din 1980, el trebuie să solicite tribunalul administrativ districtual să se pronunțe asupra măsurii în cauză. Deciziile adoptate de tribunalul administrativ districtual pot fi atacate în tribunale administrative atât de părinți cât și de copil.

40. După emiterea ordonanței privind custodia publică, consiliul social trebuie să o execute și să se ocupe de detaliile de ordin practic: locul unde urmază a fi plasat copilul, educația și tratamentul de care urmează să beneficieze copilul, etc. Legea prevede ca copii aflați în cusotdie copilul să beneficieze de contacte regulate cu rudele lui și de posibilitatea de a-i vizita acasă. Această exigență poate însemna că după o anumită perioadă de timp copilul se va întoarce acasă să locuiască, deși oficial aflându-se în custodia autorităților publice.

Potrivit articolul 16 din legea din 1980, consiliul social este abilitat să reglementeze vizitele părinților la copii și vice versa și, de asemenea, poate decide să nu divulge părinților locul unde se află copilul. Atât părinții cât și copilul pot depune recurs împotriva acestor decizii la tribunalele administrative.

41. Conform articolului 5 din legea din 1980, consiliul social este obligat să monitorizeze riguros asistența acordată adolescenților aflați în custodie și „ trebuie să decidă terminarea ei în cazul în care acordarea unei astfel de asistențe nu mai este necesară”.

2. Interzicerea transferării copilului

42. Articolul 28 din legea cu privire la serviciile sociale abilitază consiliul social de a interzice transferarea copilului:

„Consiliul social poate intrerzice, pentru o anumită perioadă de timp sau până la următorul ordin, tutorelui unui minor să-l ia din casa unde el a fost plasat în conformitate cu articolul 25, cu alte cuvinte casa familiei adoptive, dacă există un risc considerabil de a prejudicia sănătatea mintală și fizică a copilului la separarea lui de familia adoptivă.

În cazul în care sânt motive rezonabile de a presupuen că un astfel de pericol există, cu toate că ancheta necesare nu au fost finalizată, poate fi dispusă o interdicție temporară pentru o perioadă maximă de patru săptămâni, până la adoptarea deciziei definitive în materie.

Interdicția dispusă în virtutea acestui articol nu împiedică transferul copilului pe baza unei decizii adoptate în conformitate cu capitolul 21 din codul părintesc.”

În proiectul de lege se menționa că o perturbare pasageră sau oricare altă inconveniență ocazională cauzată unui copil nu constituia un motiv suficient pentru dispunerea unei interdicții asupra transferării (1979/80:1, pagina 541). El stabilea că factorii care trebuie luați în considerație atunci când se decide dacă este necesară dispunerea unei astfel de interdicții includeau vârsta copilului, nivelul de dezvoltare, caracterul, relațiile afective și condițiile de trai

curente și de viito, precum și durata separării de părinții lui și contactele întreținute cu ei în timp ce era separat. Dacă copilul a atins vârsta de 15 ani, refuzul de a ține cont de preferințele lui persoanele trebuie să fie însoțit de o justificare plausibilă. Acest fapt trebuie luat în considerație și atunci când copilul este de vârstă mai mică.

Comisia parlamentară permanentă pentru probleme sociale a declarat în raportul său (SOU 1979/80:44, pagina 78), printre altele, că interdicția poate fi dispusă dacă transferul ar putea implica un risc de a cauza prejudicii sănătății mintale și fizice a copilului, chiar și în lipsa unor obiecții grave față de tutore. De asemenea, Comisia a subliniat faptul că scopul prevederii în cauză era de a proteja interesele copilului, care trebuie să prevaleze, chiar și în caz de conflict, asupra interesului tutorelui când acesta alege domiciliul copilului. Suplimentar, comisia a pornit de la idea că orice separare în mod general implică riscul de a cauza prejudicii copilului. Transferurile reperate și transferurile care au avut loc după o perioadă îndelungată de timp nu trebuie acceptate fără o justificare solidă: necesitatea copilului de a avea relații sigure și condiții de viață trebuie să constituie elementele decisive.

43. Prevederile articolului 28 nu se aplică copiilor care sânt îngrijiți de familiile adoptive în virtutea articolului 1 din legea din 1980. Atâta timp cât copilul beneficiază de o astfel de îngrijire, dreptul tutorelui de a fixa locul de reședință al copilului trebuie suspendat. Cu toate că acest drept, în principiu, se reînnoiește odată cu ridicarea custodiei, el poate fi în continuare suspendat de către autoritățile sociale în conformitate cu prevederile articolului 28.

44. Potrivit articolului 73 din legea cu privire la serviciile sociale, o decizie adoptată în baza articolului 28 poate fi atacată în tribunalele administrative. În practică, pe lângă părinții naturali atât copiii cât și părinții adoptivi au dreptul de a depune astfel de recursuri. La procesul în fața tribunalelor administrative, un curator special poate fi desemnat pentru a proteja interesele copilului, în cazul în care ele intră în conflict cu cele ale tutorelui legal al copilului.

45. Într-o decizie recentă (nr. 377 din 18 iulie 1988), Curtea Supremă Administrativă a hotărât că o decizie a consiliului social de a limita drepturile la vizite ale reclamantilor, dl și dna Olsson pe parcursul perioadei de valabilitate a interdicției transferării dispuse în conformitate cu articolul 28 din legea cu privire la serviciile sociale, era lipsită de efect juridic și nu era susceptibilă de a fi atacată în tribunalele administrative.

Tribunalul a declarat:

„În termenii articolului 16 din legea din 1980..., consiliul social poate limita dreptul la vizite vizavi de copiii luați în custodie de către autoritățile publice în aplicarea prezentei legi. Când privește dreptul de a vizita copiii pe parcursul perioadei de valabilitate a interdicției transferării, legislația pertinentă nu a atribuit consiliului o putere similară. Dat fiind că nu există nici o prevedere juridică care ar abilita consiliul social să impună restricții asupra dreptului la vizie pe parcursul valabilității interdicției transferării..., instrucțiunile date de către președintele consiliului social sânt lipsite de efect juridic. Nici dreptul la recurs nu poate fi dedus din principiile generale ale dreptului administrativ sau Convenția europeană a drepturilor omului”.

B. Codul părintesc

46. Capitolul 21 din codul părintesc tratează executarea hotărârilor sau deciziilor de către instanțele ordinare relativ la custodie sau alte chestiuni similare.

47. Potrivit articolul 1 acțiunile în vederea executării hotărârilor sau deciziilor adoptate de instanțele ordinare în materie de custodie sau abandonare a copiilor sau vizitelor trebuie să fie intentate la tribunalul administrativ districtual.

48. Articolul 5 prevede că executarea nu poate fi realizată împotriva dorinței copilului care a atins vârsta de 12 ani, cu excepția dacă tribunalul administrativ districtual stabilește că executarea este necesară pentru binele copilului.

49. În termenii articolului 7, dacă copilul locuiește cu o persoană care nu este titularul dreptului la custodie, tutorele copilului poate, chiar și în lipsa unei decizii sau hotărâri în sensul articolului 1, solicita tribunalului administrativ districtual să dispună transferul copilului la tutore. Emiterea unui astfel de ordin poate fi refuzată dacă interesele copilului impun necesitatea examinării problemei custodiei de către instanțele ordinare.

La adoptarea deciziilor în virtutea acestui articol, tribunalul administrativ districtual trebuie de asemenea să respecte exigențele enunțate în articolul 5 (a se vedea paragraful 48).

50. În conformitate cu capitolul 6 din codul părintesc, consiliul social poate solicita, în anumite cazuri, instanțelor ordinare să priveze părinții de dreptul la custodie și să-l transfere persoanelor care, de fapt, au grijă de copil. Articolul 8 din acest capitol prevede:

„Dacă un copil a fost îngrijit și crescut într-o familie diferită de cea a părințelui lui și în cazul în care este evident faptul că interesul copilului impune necesitatea menținerii relației existente și transferul custodiei persoanei sau persoanelor care l-au primit, tribunalul va desemna această persoană sau persoane să exercite custodia copilului în calitate de tutore ad hoc”.

În afară de adopțiune, un astfel de transfer al custodiei este cea mai severă măsură disponibilă împotriva părinților naturali. Cu toate că ei mențin anumite drepturi și obligațiuni, așa cum este dreptul la vizite și obligațiunea de a plăti întreținerea copilului, calitatea lor juridică de titulari ai custodiei este transferată în mod definitiv părinților adoptivi.

51. În raportul (SOU 1986:20) elaborat de comisia socială (socialberedningen), creată de către guvern, s-a propus stabilirea unei coordonări între asistența din oficiu și interdicția transferării în scopul evitării dublării procedurii. O propunere similară a fost avansată în raportul (Ds S 1987:3) prezentat în aprilie 1987 de către un anchetator special desemnat de către guvern.

PROCEDURA ÎN FAȚA COMISIEI

52. În cererea lor din 7 decembrie 1984 înaintată Comisiei (nr 11373/85), dna Eriksson și fiica ei au pretins încălcarea articolului 6 paragraful 1, 8 și 13 din Convenție și a articolului 2 al protocolului nr. 1. Ele, de asemenea, s-au plâns că, în contradicție cu dispozițiile articolului 25 din Convenție, exercițiul dreptului lor de a sesiza Comisia a fost împiedicat în rezultatul deciziei autorităților naționale de a nu le acorda asistență juridică pentru înțrducerea cererii în fața Comisiei.

53. La 11 mai 1987, Comisia a declarat cererea admisibilă, cu toate că a decis să nu adopte nici o măsură vizavi de plângerea înaintată în conformitate cu prevederile articolului 25.

În raportul său din 14 iulie 1988 (articolul 31), Comisia și-a exprimat opinia:

- (a) că a existat o încălcare a articolului 6 paragraful 1 în ceea ce privește revendicarea dreptului de a vizita copilul (a se vedea paragraful 26), (cu opt voturi la două);

- (b) că drepturile ambilor reclamante garantate de articolul 8 din Convenție au fost violate (cu nouă voturi la unu);
- (c) că a avut loc o încălcare a prevederilor Convenției sau a protocolului nr. 1 în privința restului plângerilor (în unanimitate).

Textul integral al opiniei Comisiei și a opiniei dizidente și a opiniei concurente conținute în raport este reprodus într-o anexă la prezenta hotărâre.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA OBIECTUL LITIGIULUI

54. Pe parcursul prezentării argumentelor sale, reclamantele au formulat un număr de plângeri de ordin general relativ la pretinsa incompatibilitate cu prevederile Convenției în primul rând a legislației suedeze în domeniul protecției copilului, în special legea din 1980 în combinație cu articolul 28 din legea privind serviciile sociale, și în al doilea rând, a practicii instanțelor suedeze de judecată.

Curtea reamintește că în procedura declanșată în baza unei cereri înaintate în conformitate cu articolul 25 din Convenție, ea trebuie să se limiteze pe cât este de posibil la examinarea cazului concret prin care fusese sesizată. Respectiv, sarcina Curții nu este de a revizui *in abstracto* a prevederilor juridice anterior menționate, dar de a stabili dacă maniera în care ele au fost aplicate dnei Eriksson și fiicei sale Lisa sau le-a afectat a dus la încălcarea dispozițiilor Convenției.

55. Curtea remarcă că nici o plângere nu a fost formulată cu privire la decizia inițială de a o lua pe Lisa în custodia autorităților publice sau în privința implementării acesteia.

III. CU PRIVIRE LA PLÂNGERILE MAMEI

A. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 8 DIN CONVENȚIE

56. Dna Eriksson a pretins că decizia de a-i interzice pentru a perioadă nelimitată de timp de a transfera fiica sa din casa familiei adoptive, menținerea în vigoare a acestei interdicții pentru un termen de mai mult de șase ani, restricțiile impuse asupra accesului la copilul ei și incapacitatea consiliului social de a reuni reclamantele au încălcat dispozițiile articolului 8 din Convenției, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

Guvernul a contestat aceasă afirmație, cu toate că Comisia a acceptat-o.

1. Cu privire la existența ingerinței

57. Guvernul a acceptat că interdicția de transferare și menținerea ei în vigoare a constituit o ingerință în dreptul mamei la respectarea vieții de familie. Cu toate acestea, el a subliniat că în

cazul adoptării unei decizii de a o reîncredința pe Lisa mamei ei ca urmare a suspendării ordinului de plasare în custodie din ianuarie 1983, aceasta ar putea fi considerat ca o ingerință în dreptul Lisei la respectarea vieții ei de familie în familia adoptivă.

Măsurile adoptate posterior ridicării ordinului de plasare în custodie, în special restricțiile impuse asupra accesului mamei la fiică, nu au constituit, în opinia guvernului, o ingerință distinctă.

58. Contactele reciproc acceptate a copilului cu părintele său constituie un element fundamental al vieții de familie. Mai mult decât atât, relațiile cu familia naturală nu se sfârșesc odată cu plasarea copilului în custodia autorităților publice (a se vedea hotărârea din 24 ,artie 1988 în cazul Olsson, seria A nr. 130, pag. 29, paragraful 59).

Interzicerea transferării și menținerea ei în vigoare pentru un interval nelimitat de timp în mod cert constituie o ingerință în dreptul dnei Eriksson la respectarea vieții de familie în sensul menționat anterior. Existența unie astfel de ingerințe nu este afectată de relația pe care o are fiica ei cu părinții adoptivi.

Cât privește celelalte măsuri, nu există nici o îndoială că cel puțin restricțiile asupra vizitelor impuse de către autoritățile sociale de asemenea au constituit o ingerință în exercițiul dreptului în litigiu (a se vedea în continuare paragraful 81).

O ingerință este justificată în conformitate cu articolului 8 paragraful 2 dacă este „prevăzută de lege”, urmărește un scop sau scopuri legitime în sensul paragrafului încauză și este „necesară într-o societate democratică”.

2. „Prevăzut de lege”

(a) Interdicția retragerii

59. La baza interdicției transferării a stat articolul 28 din legea cu privire la serviciile sociale. În măsura în care afirmația dnei Eriksson că legislația suedeză nu este compatibilă cu prevederile Convenție (a se vedea paragraful 54) vizează calitatea acestui capitol ca „lege” în sensul Convenției, Curtea reamintește următoarele exigențe care derivă din sintagma „prevăzut de lege” : legea trebuie să fie formulată în termeni clari, trebuie să ofere o anumită protecție împotriva ingerințelor arbitrare de către autoritățile publice, printre altele, în dreptul la respectarea vieții de familie; dacă legea conferă o libertate de apreciere, întinderea și modalitatea de exercitare trebuie să fie stabilită cu suficientă claritate pentru a garanta o astfel de protecție (a se vedea hotărârea în cazul Olsson, seria A nr. 130, pag. 30, paragraful 61).

60. Însăși articolul 28 este în mod evident formulat mai curând în termeni generali și conferă a marjă largă de apreciere. Oricum, este aproape imposibil de a defini în prealabil toate circumstanțele în care transferul unui copil din familia adoptivă ar putea expune unui pericol serios sănătatea mintală și fizică a acestuia. Dacă împuternicirile autorităților ar fi fost limitate la cazurile în care prejudiciul real a fost deja cauzat, eficacitatea protecției de care are nevoie copilul ar fi redusă în mod exagerat. Mai mult decât atât, pentru a interpreta și aplica dispozițiile acestui articol, lucrul preparator relevant (a se vedea paragraful 42) furnizează indicații cu privire la exercitarea libertății de apreciere pe care o conferă și tribunalele administrative dispun de competența de a revizui la anumite niveluri deciziile adoptate în conformitate cu aceste articol. Ținând cond de aceste garanții împotriva ingerințelor arbitrare, întinderea libertății de apreciere acordată autorităților de către articolul în litigiu este estimată de către Curte ca fiind rezonabilă și acceptabilă în sensul articolului 8.

61. Dna Eriksson, de asemenea, a susținut că interdicția transferării nu a fost dispusă în conformitate cu legislația suedeză în vigoare, dat fiind că nu a fost demonstrat existența unui pericol pentru sănătatea Lisei în cazul unui eventual transfer. Suplimentar, ea a pretins că instanțele naționale au aplicat, de fapt, în mod incorect dispozițiile articolului 28: confirmând interdicția, ei s-au bazat pe soluția pe care o considerau „cea mai adecvată și reușită” pentru Lisa, fără a comporta vre-u risc pentru sănătatea ei.

62. În primul rând, Curtea reamintește că competența ei de a controla respectarea dreptului intern este limitată; este de competența autorităților naționale, în special a instanțelor de judecată, de a interpreta și aplica legislația internă. (a se vedea, spre exemplu, hotărârea din 30 martie 1989 în cazul Chappell, seria A nr. 152, pag. 23, paragraful 54).

La fel ca Comisia, Curtea observă că interdicția transferării a fost examinată de către tribunalele administrative (a se vedea paragrafele 15-22 și 27-32) și că nici una din hotărârile adoptate nu sugerează incompatibilitatea măsurii cu dreptul intern.

63. Prin urmare, ingerința cauzată de interdicția în litigiu a fost „prevăzută de lege”.

(b) „Restricțiile impuse asupra vizitelor”

64. Dna Eriksson a afirmat în fața Curții că restricțiile impuse asupra întâlnirilor cu fiica ei (a se vedea paragrafele 14, 26 și 34-35) nu erau justificate în conformitate cu dreptul intern. Această afirmație a fost acceptată de către delegatul Comisiei. Guvernul și-a exprimat dizacordul: el a susținut că restricțiile în cauză au fost impuse în scopul protejării bunăstării fiicei, scop care a corespuns unei norme „prevăzute de lege”, chiar dacă aceasta nu a fost enunțată în mod explicit într-o prevedere specială.

65. După cum a fost evidențiat de către delegatul Comisiei, impunerea restricțiilor asupra vizitelor în timp ce interdicția transferării este încă în vigoare a fost considerată de către Curtea Administrativă Supremă de a fi lipsită de orice efect juridic, dat fiind că nu există prevederi juridice care ar servi bază pentru impunerea unor astfel de restricții (a se vedea paragraful 45). Ținând cont de această interpretare autoritară a dreptului suedez, Curtea conchide că ingerința în litigiu în dreptul dnei Eriksson la respectarea vieții de familie nu dispune de o bază necesară în dreptul intern și , respectiv, nu a fost „prevăzută de lege” în sensul articolului 8.

3. Scopul legitim

66. Comisia a acceptat faptul că scopurile măsurilor contestate, așa cum a declarat guvernul, includeau „protecția sănătății” și „protecția drepturilor și libertăților altora”, în speță, cele ale Lisei. Dna Eriksson a contestat caracterul legitim al scopurilor urmărite prin ingerință. Ea a susținut că interesul copilului au fost totalmente neglijate de la început și că nici un pericol pentru sănătatea copilului nu a fost vre-odată stabilit care ar justifica dispunerea interdicției în litigiu.

67. În mod evident, scopul articolul 28 este de a proteja interesele legitime ale copiilor la suspendarea ordinului de plaare în custodie. Curtea a constatat de asemenea (a se vedea paragraful 62) că nu există nici o probă care ar sugera că interdicția transferării nu a fost impusă în conformitate cu prezentul articol. Prin urmare, ea conchide că măsura în litigiu a urmărit scopurile invocate de către guvern.

Deși Curtea a stabilit că restricțiile asupra vizitelor nu aveau o bază în dreptul intern (a se vedea paragraful 65), ea nu pune la îndoială că ele au fost impuse pentru a proteja sănătatea li drepturile Lisei.

4. „Necesar într-o societate democratică”

68. De asemenea, trebuie să se examineze dacă măsurile în litigiu au fost „necesare într-o societate democratică”. Guvernul susține că această exigență a fost satisfăcută, această afirmație nu a fost susținută de către Comisie.

69. Noțiunea de necesitate implică o ingerință proporțională cu scopul legitim urmărit; pentru a stabili dacă o ingerință este necesară într-o societate democratică, Curtea va ține cont de marja de apreciere conferită Statelor Contractante (a se vedea, în speca, hotărârea în cazul Olsson menționată mai sus, seria A nr 130, pag 31-32, paragraful 67).

70. În circumstanțele speței și ținând cont de marja de apreciere acordată Statelor Contractante în materie, decizia inițială de a-i interzice dnei Eriksson să transfere fiica din casa familiei adoptive poate fi considerată a satisface această exigență.

71. În cazurile similare cu cel în dezbateri, dreptul mamei la respectarea vieții sale de familie garantat de articolul 8 include dreptul de a lua măsuri în vederea reunificării cu copilul ei. Ordinul de încredințarea copilului asistenței publice a fost suspendat și aptitudinea dnei Eriksson de a îngriji copiii sau condițiile de trai pe care le putea oferi copilului său nu erau puse la îndoială (a se vedea paragraful 20). Decizia consiliului social din 21 ianuarie 1983 (a se vedea paragraful 12 (c)) a confirmat faptul că odată cu suspendarea ordinului în litigiu, scopul care urma a fi realizat era reunificarea părintelui cu copilul său. Suplimentar, Curtea Supremă Administrativă a declarat în hotărârea sa din 11 octombrie 1984 (a se vedea paragraful 22) că „indiferent de durata interdicției, consiliul social este obligat să adopte, fără întârziere, măsuri adecvate pentru a asigura reunirea părinților cu copiii săi”.

Oricum, devine evident faptul că în conformitate cu legislația suedeză în vigoare dna Eriksson nu a beneficiat, posterior suspendării ordinului în litigiu, de dreptul de a-și vizita fiica pe parcursul valabilității interdicției transferării. Suplimentar, în special din cauza restricțiilor vizitelor, ei de fapt i s-a refuzat posibilitatea de a se întâlni cu fiica suficient de frecvent și în condițiile de natură să favorizeze reunirea lor sau dezvoltarea pozitivă a relațiilor lor. În astfel de situație, ea era incapabilă să contribuie la suspendarea interdicției. Starea de tensiune care a afectat relațiile dintre reclamante și incertitudinea cu privire la viitorul Lisei a persistat pe parcursul a șase ani, cauzând suferințe profunde reclamantelor.

Guvernul a recunoscut eșecul sistemul așa cum a fost implementat în cazul de față, dar a afirmat că situațiile similare cu cea în discuție nu pot fi prevenite indiferent de sistemul aplicat sau de persoanele implicate. Curtea recunoaște că în rezultatul suspendării ordinului privind plasarea custodia autorităților publice a adolescenților pot apărea anumite dificultăți, în special în cazul în care copilul este luat în custodie la o vârstă fragedă și a petrecut mulți ani separat de părinții lui naturali. Oricum, situația nesatisfăcătoare observată în speță pare în mare măsură să se datoreze incapacității de a organiza întâlniri semnificative a mamei cu fiica ei în scopul reunirii lor.

Ținând cont de cele menționate anterior și în pofida marjei de apreciere de care dispune Suedia, Curtea conchide că restricțiile grave și de lungă durată asupra vizitelor în combinație cu durata excesivă a interdicției transferării nu sânt proporționale cu scopurile legitime urmărite.

72. Respectiv, articolul 8 din Convenție a fost încălcat.

B. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 PARAGRAFUL 1 DIN CONVENȚIE

73. Dna Eriksson de asemenea s-a plâns de numeroasele încălcări ale articolului 6 paragraful 1 din Convenție, care prevede:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită prin legecare va hotărâ asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil. ...”

Guvernul a susținut că nu a existat nici o încălcarea de așa natură, deși și-au retras argumentul inițial că acest articol nu era aplicabil în cazul de față.

1. Procedurile relativ la interdicția transferării copilului

(a) Echitatea procedurii

74. Dna Eriksson a pretins în esență că nu a beneficiat de procedură echitabilă în fața tribunalelor administrativă, după depunerea primului recurs împotriva interdicției în litigiu (a se vedea paragrafele 15-22) din moment ce ea era într-o poziție neavantajată în comparație cu autoritățile sociale și părinții adoptivi, care o aveau pe Lisa sub controlul lor și putea, prin urmare, să-i influențeze atitudinile.

De asemenea, ea s-a plâns că tribunalele administrative au adoptat deciziile fără a solicita avizul unui expert medical independent, și că ea însăși nu a fost capabilă să contesteze evaluările efectuate de către experții consiliului social deoarece, după cu pretinde nu a fost autorizată de a supune fiica unui examen de către un expert ales de ea.

75. Prima din plângerile de mai sus nu se referă la echitatea procedurii, dar la situația de fapt în speță. Cât privește cea de-a doua plângere, Curtea este satisfăcută de informațiile furnizate potrivit cărora au fost adoptate măsuri adecvate în vederea obținerii expertizei medicale suficiente pentru scopul procedurii.

Examinând procedura în ansamblu, Curtea adoptă aceeași concluzie ca și Comisia că ele nu erau compatibile cu articolul 6 paragraful 1.

(b) Durata procedurii

76. Dna Eriksson a pretins că prima serie de proceduri (a se vedea paragrafele 15-22) nu a fost finalizată într-un termen rezonabil de timp.

77. Perioada de care trebuie să se țină cont în acest scop este aproximativ de 20 de luni. Curtea acceptă opinia Comisiei că durata procedurilor în litigiu, la cele trei niveluri de jurisdicție, nu este excesivă în sensul articolului 6 paragraful 1.

(c) Retragerea unui recurs

78. Dna Eriksson a pretins că a mai existat o încălcarea a dreptului ei la acces la tribunal în cel de-al doilea set de proceduri, prin aceea că ea a fost forțată de către consiliul social să-și retragă recursul împotriva deciziei din 18 ianuarie 1985 (a se vedea paragrafele 23-25).

79. Elementele dosarului prezentat Curții nu sprijinește această afirmație, care a fost contestată de către guvern. În afară de aceasta, reclamanta nu a depus nici o plângere la autoritățile suedeze abilitate de a examina chestiunile de acest gen. Prin urmare, nu a fost stabilită nici o violare a dispozițiilor articolului 6 paragraful 1 cu privire la acest punct.

2. Controlul judiciar al restricțiilor asupra vizitelor

80. Dna Eriksson a afirmat că ea nu a duspus de posibilitatea de a se adresa unui tribunal/ nici o cale de recurs în fața unui tribunal împotriva restricțiilor impuse asupra întâlnirilor ei cu Lisa.

În hotărârea sa din 18 iulie 1988 adoptată în cazul Olsson, Curtea Supremă Administrativă a declarat că nici un recurs administrativ nu poate fi depus împotriva unei decizii a consiliului social de a limita vizitele (a se vedea paragraful 45). Guvernul a recunoscut acest fapt, dar a afirmat că dna Eriksson ar fi putut beneficia de un control judiciar a motivelor care justifică impunerea restricțiilor în litigiu, dacă ar fi atacat interdicția transferării sau ar fi solicitat reîncredințarea copilului ei în virtutea capitolului 21, articolul 7 din codul părintesc. În opinia guvernului, între chestiunea vizitelor și necesitatea și durata menținerii copilului în familia adoptivă timp exista o legătură strânsă, aceste două întrebări constituind în realitate elementele unei singure probleme .

81. Curtea, la fel ca Comisia, nu poate accepta acest argument. În special în cazurile de acest gen, întrebarea vizitelor este destul de distinctă de întrebarea menținerii interdicției transferării (a se vedea mutatis mutandis, hotărârea din 8 iulie 1987 în cazul W c. Regatului Unit, seria A nr. 121-A, pag. 35-36, paragraful 81) : numai în cazul respectării dreptului la vizită vor fi furnizate posibilități reale de a suspenda interdicția transferării. Contestarea interdicției în litigiu în fața tribunalelor administrative nu este suficientă pentru a revendica drepturile la vizită. Cererea introdusă în conformitate cu articolul 7 al capitolului 21 din codul parental trebuie de asemenea considerată inconsecventă pentru aceste scop, în principiu ea avea succes numai în aceleași circumstanțe ca și un recurs împotriva interdicției transferării (a se vedea paragraful 49).

82. Respectiv, a existat o încălcare a articolului 6 cu privire la acest punct.

C. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 2 AL PROTOCOLULUI NR. 1

83. Dna Eriksson a susținut că interdicția transferării și restricțiile dreptului la vizite a împiedicat-o să-i asigure copilului ei o educație în spiritul mișcării pentecostale, ceea ce a rezultat în încălcarea articolul 2 al protocolului nr. 1 din Convenție, care prevede:

„Statul, în exercitarea funcțiilor pe care le va asuma în domeniul educației și a învățământului, va respecta dreptul părinților de a sigura această educație și acest învățământ conform convingerilor lor religioase și filozofice.”

Această revendicare a fost contestată de către guvern și respinsă de către Comisie.

84. Lisa a fost luată în custodie și plasată într-o familie adoptivă, unde ea a locuit de atunci, înainte de convertirea religioasă a mamei ei, iar din dosar nu rezultă că întrebarea educației religioase a Lisei nu a fost vre-odată ridicată în fața instanțelor națională.

În aceste circumstanțe, Curtea conchide că plângerea mamei este nefondată

D. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 13 DIN CONVENȚIE

85. Dna Eriksson a pretins de asemenea încălcarea articolului 13 din Convenție care prevede:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercițiul atribuțiilor lor oficiale.”

Guvernul a contestat această revendicare.

86. Dna Eriksson s-a plâns în primul rând de lipsa căilor de recurs împotriva restricțiilor impuse asupra întâlnirilor cu fiica ei.

Tinând cont de concluziile adoptate cu privire la articolul 6 paragraful 1 (a se vedea paragraful 82), Curtea nu consideră necesar de a examina acest aspect a cauzei sub aspectul articolului 13.

87. În continuare, reclamanta a afirmat că nu a dispus de un recurs împotriva pretensei încălcări a articolului 2 al protocolului nr. 1.

În circumstanțele cauzei (a se vedea paragraful 84), nu se poate afirma că plângerea reclamantei era „discutabilă” în scopul articolului 13, dispozițiile căruia, prin urmare, nu au fost încălcate.

IV. PLÂNGERILE FIICEI

88. Dna Eriksson, acționând în calitate de tutore legal al fiicei sale și de părinte natural, a pretins de asemenea că fiica ei era victima unor încălcări similare cu cele revendicate de ea însăși.

Guvernul a întrebat dacă dna Eriksson era capabilă de a-și reprezenta adecvat fiica, ținând cont de interesele lor contradictorii. Oricum, în lipsa unor obiecții formale Curtea nu consideră că acest punct o împiedică să examineze plângerile avansate în numele Lisei.

A. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 8 DIN CONVENȚIE

89. Situația de fapt și juridică privind posibilitățile disponibile reclamantelor de a se întâlni și de a dezvolta relații reciproce cu scopul reunirii constituie o ingerință în dreptul Lisei la respectarea vieții de familie, precum și în dreptul mamei, și pentru motivele enunțate în paragrafele 65 și 71, în special incertitudinea vizavi de viitorul Lisei, a existat o încălcare a articolului 8 cu privire la reclamantă.

B. CU PRIVIRE LA ÎNCĂLCAREA ARTICOLULUI 6 PARAGRAFUL 1 DIN CONVENȚIE

90. În raportul său Comisia a stabilit că fiica nu putea fi considerată victima pretinselor încălcări a articolului 6 paragraful 1. Nici guvernul și nici delegatul Comisiei nu a abordat aceste chestiuni în fața Curții.

91. Din punct de vedere formal, Lisa nu a fost niciodată parte la procedurile relative la interdicția transferării (a se vedea paragrafele 74-79). Curtea nu consideră necesar să stabilească dacă articolul 6 paragraful 1 se aplică de asemenea la plângerile formulate în numele ei cu privire la aceste proceduri: În paragrafele precedente (a se vedea paragrafele 75, 77 și 79) Curtea a constatat că derularea acestor proceduri nu a contravenit dispozițiilor articolului în litigiu și că nici un element al dosarului nu justifică adoptarea unei concluzii diferite cu privire la fiică.

92. Cât privește lipsa unei căi de recurs judiciar care ar permite contestarea deciziilor în materie de vizite, articolul 6 paragraful 1 se aplică în speță în egală măsură fiicei și Ceciliei Eriksson (a se vedea paragraful 73).

Pentru motivele enunțate în paragrafele 80-81, a existat, respectiv, o încălcare a articolului în dezbateri la această rubrică și în cazul fiicei.

C. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 2 AL PROTOCOLULUI NR. 1, SEPARAT SAU ÎN COMBINAȚIE CU ARTICOLUL 13 DIN CONVENȚIE

93. Plângerea înaintată în conformitate cu articolul 2 al protocolului nr. 1 se bazează numai pe cea de-a doua frază a articolului, care garantează un drept părinților și prevede că „nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire”. Prin urmare, Lisa nu poate pretinde a fi victima pretenzelor încălcări ale articolului 2, examinat separat sau în combinație cu articolul 13 din Convenție.

D. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 13 ÎN COMBINAȚIE CU ARTICOLUL 6 PARAGRAFUL 1

94. Ținând cont de concluzia sa cu privire la articolul 6 paragraful 1 (a se vedea paragraful 92), Curtea nu consideră necesar de a examina sub aspectul articolului 13 plângerea relativ la absența căilor de recurs judiciar împotriva restricțiilor asupra vizitelor.

V. CU PRIVIRE LA APLICAREA ARTICOLULUI 50 DIN CONVENȚIE

95. Conform articolului 50 din Convenție,
„Dacă hotărârea Curții declară că o decizie luată sau o măsură dispusă de o autoritate judiciară sau de orice altă autoritate a unei părți contractante este în întregime sau parțial în opoziție cu obligațiile ce decurg din prezenta convenție și dacă dreptul intern al acelei părți nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei decizii sau ale aceste măsuri, prin hotărârea Curții se acordă, dacă este cazul, părții lezate o reparație echitabilă”.

A. Daune

96. În virtutea acestui articol, reclamantele au cerut 5, 000, 000 crone suedeze (SEK) fiecare cu titlu de despăgubiri morale, revendicare considerată a fi excesivă atât de către guvern cât și de delegatul Comisiei.

97. În opinia Curții nu există nici un dubiu că ambele reclamante au suferit pe parcursul unei perioade îndelungate de timp un sentiment de neliniște și suferință profundă cauzate de încălcările stabilite în speță. Suplimentar, Cecilia Eriksson s-a confruntat cu /a suportat dificultăți grave și a fost nevoită să dedice prea mult timp și eforturi încercând să obțină în privința contactelor sale cu fiica astfel de condiții care ar promova reunirea lor.

98. Acești factori diverși nu se supun unui calcul exact. Efectuând pe o bază echitabilă o evaluare, în conformitate cu exigența articolului 50, Curtea acordă dnei Eriksson 200, 000 SEK și 100, 000 SEK fiicei ei cu titlu de despăgubiri morale.

B. Cheltuieli de judecată

99. De asemenea, Dna Eriksson a solicitat de 270, 000 SEK cu titlu de onorariu pentru 300 ore de lucru a avocatului său, dna Westerberg, care a reprezentat-o în fața Comisiei și Curții.

Guvernul a pus la îndoială necesitatea unui număr de 300 de ore de lucru, din moment ce dna Westerberg era desptul de bine familiaruzată cu cazul în rezultatul procedurilor interne. În ceea ce privește tariful pe oră, guvernul a acceptat ca fiind rezonabilă suma de 700 SEK în locul sumei pretinse de 900 SEK. Delegatul Comisiei nu a formulat nici o observație.

100. Luând în considerație sumele deja alocate de Consiliul Europei cu titlu de asistență judiciară și efectuând o estimare pe o bază echitabilă, Curtea consideră că dna Eriksson are dreptul la rambursarea a sumei de 100, 000 SEK cu titlu de cheltuieli de judecată.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. Hotărăște, în unanimitate, că au avut loc încălcări ale articolului 8 din Convenției cu privire la ambele reclamante;
2. Hotărăște, în unanimitate, că a existat o încălcare a articolului 6 paragraful 1 în raport cu Cecilia Eriksson, prin lipsa căilor de recurs împotriva restricțiilor impuse asupra vizitelor;
3. Hotărăște, cu cincisprezece voturi la cinci, că în ceea ce privește ultimul punct nu a existat nici o încălcare a articolului 6 paragraful 1 în raport cu Lisa Eriksson;
4. Hotărăște, în unanimitate, că nu este necesar de a examina această plângere de asemenea sub aspectul articolului 13 din Convenție;
5. Hotărăște, în unanimitate, că a existat nici o altă încălcare a articolului 6 paragraful 1;
6. Hotărăște, în unanimitate, că nu a avut loc o încălcare a drepturilor dnei Eriksson garantate d articolul 2 al protocolului, consiedra separat sau în combinație cu articolul 13 din Convenție;
7. Hotărăște, în unanimitate, că Lisa Eriksson nu poate pretinde a fi victima încălcării reclamate a articolului 2 al protocolului nr. 1, examinat separat sau în combinației cu articolul 13 din Convenție;
8. Hotărăște, în unanimitate, că statul pârât este obligat să achite Ceciliei Eriksson 200, 000 (două sute de mii) crone suedeze cu titlu de despăgubire morală, 100, 000 (o sută de mii) crone suedeze fiicei sale Lisa și 100, 000 (o sută de mii) de crone suedeze Cecilie Eriksson pentru cheltuieli de judecată;
9. Respinge, în unanimitate, restul cererii pentru justa compensație.

Redactată în limbile engleză și franceză și pronunțată în ședința publică din 22 iunie 1989, în Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg.

Semnat: Rolv RYSSDAL, Președinte

Semnat: Marc-André EISSEN, Grefier

În conformitate cu articolul 51 paragraful 2 din Convenție și Regula 52 paragraful 2 din Regulamentul Curții, următoarele opinii separate sânt anexate la această hotărâre:

- (a) opinia parțial dizidentă a dlui Thor Vilhjalmsson, dnei Bindschedler-Robert, dl Matscher, dna Palm și dl Foigel;
- (b) opinia concurentă a dnei Bindschedler-Robert, dlui Pinheiro Farinha, dl Pettiti, Sir Vincent Evans, dl Macdonald, dl Carrillo Salcedo și dl Valticos.

Semnat cu inițiale: R.R.

Semnat cu inițiale: M.-A. E.

OPINIA PARȚIAL DIZIDENTĂ A JUDECĂTORILOR THÓR VILHJÁLMSSON, BINDSCHEDLER-ROBERT, MATSCHER, PALM ȘI FOIGHEL.

Deși împărtășim concluzia Curții că articolul 6 a fost încălcat în raport cu dna Eriksson, nu putem accepta concluzia Curții în raport cu fiica reclamantei.

Lisa nu a manifestat interesul de a se reuni cu mama ei. Ea locuise împreună cu familia ei adoptivă aproape de la naștere și dorea să stea în continuare cu ei. În egală măsură, ea niciodată nu a solicitat revizuirea restricțiilor asupra vizitelor impuse în cazul de față. Chiar dacă datorită vârstei sale Lisa nu era capabilă să întenteze independent o acțiune în justiție, ea era cu certitudine capabilă să înainteze autorităților sociale cu care avea contacte regulate toate cererile sale. În realitate, dosarul nu demonstrează altceva decât ceea ce Lisa, cu toate că a dat dovadă de reticență, a acceptat să se întâlnească cu mama ei dar nu și să întrețină niște contacte mai apropiate.

În aceste circumstanțe, nu s-a stabilit dacă Lisa a suferit vre-un prejudiciu în rezultatul absenței recursului judiciar. Deoarece în consecință nu fusese afectată de deficiența reclamată a sistemului suedez, ea nu putea fi considerată victimă preinsei încălcări a articolului 6 (a se vedea *mutatis mutandis*, hotărârea din 26 octombrie 1988 în cazul Norris, seria A nr. 142, pag. 15-16, paragrafele 30 și 33).

Argumentele de mai sus pot fi aplicate într-o anumită măsură pentru a pleda în favoarea neviolării articolului 8. Dar există o deosebire clară între aceste două situații. Lisa a fost în mod indiscutabil privată de posibilitatea de a se reuni cu mama ei. Astfel, a existat o ingerință în respectarea vieții ei de familie și o încălcare a articolului 8.

OPINIA CONCURENTĂ A JUDECĂTORILOR BINDSCHEDLER-ROBERT, PINHEIRO FARINHA, PETTITI, SIR VINCENT EVANS, MACDONALD, CARRILLO SALCEDO ȘI VALTICOS

Curtea a remarcat în paragraful 91 al hotărârii sale că în mod formal Lisa Eriksson nu a fost niciodată parte la procedurile relativ la interdicția transferării. Cu toate acestea, interesele ei au fost în mod direct afectate de aceste proceduri și nu pot fi comparate cu cele ale unei sau altei părți în cauză. Aici merge vorba despre un element care trebuie luat în considerație pentru a aprecia echitățile procedurii în raport cu Lisa. Conform dreptului suedez, trebuie să fie desemnat un curator special pentru a proteja interesele separate a copilului (a se vedea paragraful 44 din hotărârea Curții). Nu există nici o probă că această procedură a fost respectată în speță. Nici o plângere nu a fost formulată Curții cu privire la subiectul în litigiu. În opinia noastră și ținând cont de circumstanțele cauzei ar fi fost oportună și dezirabilă să se fi desemnat unui curator special.